

De tsunami: unieke ramp, uniek draagvlak?

Het tsunami-draagvlak en de invloed hiervan op het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking

NCDO onderzoekt regelmatig wat het Nederlandse publiek denkt over internationale samenwerking. Ook laat NCDO onderzoek uitvoeren over internationale vraagstukken die betrekking hebben op de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking. Dit is een samenvatting van een van deze onderzoeken. Het gehele onderzoeksrapport en een lijst met overige onderzoeken kunt u vinden op www.ncdo.nl.

Postadres:
Postbus 94020
1090 GA Amsterdam

Bezoekadres:
(hoofdingang KIT)
Mauritskade 63
1092 AD Amsterdam

tel: 020 568 87 55
fax: 020 568 87 87
info@ncdo.nl
www.ncdo.nl

Wat is draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking?

Draagvlak is een veelbesproken maar moeilijk te meten begrip binnen ontwikkelingssamenwerking. Volgens de gangbare definities bestaat draagvlak uit kennis, opinie en gedrag, zonder dat een causaal verband is aan te geven tussen deze drie dimensies. Bij het geven van geld voor de slachtoffers van de tsunami spelen ook andere factoren, zoals de binding met de hulporganisatie of de betrokkenheid bij de slachtoffers, het goede gevoel of de sociale druk om te geven een rol. Daarnaast spelen de media een belangrijke rol in de vorming van de publieke opinie. In de discussie wordt onderscheid gemaakt tussen politiek (primair) draagvlak en maatschappelijk (tertiair) draagvlak, ook wel aangegeven als het verschil tussen 'de macht van Den Haag' en de publieke opinie. In het secundaire niveau daartussen spelen maatschappelijke organisaties een belangrijke rol bij de articulatie en mobilisatie van de publieke opinie naar overheidsbeleid. Dezelfde organisaties fungeren als intermediair voor voorlichting en bewustwording van het beleid van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking.

Tsunami-draagvlak groot

Uit dit onderzoek blijkt dat de basis-kennis van de respondenten over de tsunamiramp behoorlijk is. Veel mensen hebben het idee dat hun kennis over Azië is toegenomen door de ramp. Hun opinie ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking is over het algemeen positief: de respondenten zijn tevreden over de kwaliteit van ontwikkelingsinspanningen van overheid en ngo's, en de hoeveelheid organisaties. Bij velen is echter niet bekend hoe het geld precies besteed wordt. Ook heeft de tsunami een veel grotere groep gevers op de been gebracht dan andere rampen. Mensen zien het geven van geld of tijd aan particuliere initiatieven en de Samenwerkende Hulporganisaties als de belangrijkste bijdrage die een individu kan leveren aan de hulpverlening. Opvallend is dat dit draagvlak niet structureel lijkt te zijn. Bijna niemand denkt in de toekomst méér tijd en geld aan goede doelen te besteden, ondanks dat men dit bij deze ramp van groot belang achtte (zie figuur 1). Uit figuur 1 blijkt ook dat men het bouwen van een weeshuis belangrijk vindt. Een dergelijke concrete activiteit wordt vaak ondernomen door kleinschalige, particuliere initiatieven.

Publiek steunt particuliere initiatieven

Het aanbod aan particuliere initiatieven is enorm en ze verschillen in grootte, doelgroep en impact. Omdat ze vaak een informeel karakter hebben is het moeilijk te meten wat hun effect precies is geweest. Particuliere initiatieven zijn na de tsunami wel veel zichtbaarder geworden en het publiek dicht ze een grotere rol toe in de hulpverlening dan vóór de tsunami. Maar er zijn geen directe aanwijzingen dat het aantal initiatieven is toegenomen. Anders dan de Samenwerkende Hulporganisaties hebben de particuliere initiatieven wél goederen ingezameld en vrijwilligers ingezet, wat een impuls betekende voor de publieke steun voor deze initiatieven. Kenmerkend is ook de directe communicatie met de achterban. De respondenten waarderen dit in hoge mate en hebben daardoor ook meer vertrouwen in deze initiatieven.

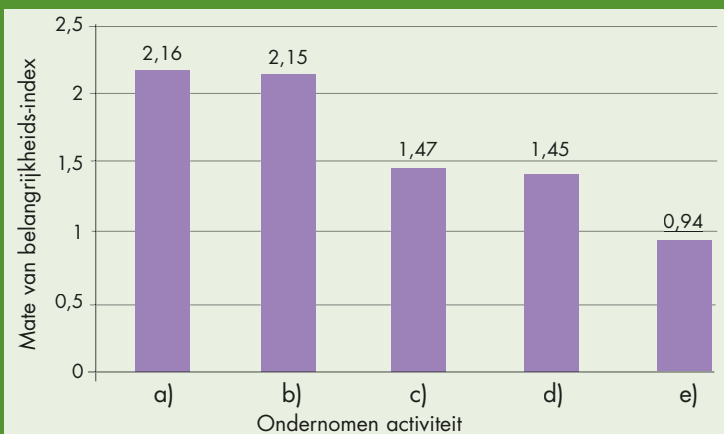
Eerlijke communicatie en transparantie hulporganisaties

De grote opbrengst en steun vanuit de media, particuliere initiatieven en grote organisaties die eigen inzamelingsacties tijdelijk stopzetten, lijken te wijzen op een groot draagvlak voor

Vraagstelling:

"Hiernaast volgt een aantal acties die uitgevoerd zijn door mensen omdat ze 'iets wilden doen' voor de slachtoffers van de tsunami. Kunt u per actie aangeven in hoeverre u denkt dat dit belangrijk was?"

Figuur 1: Opinie respondenten over belang ondernomen acties

- a) Geld aan SHO
- b) Weeshuis bouwen
- c) Kleding en goederen inzamelen en opsturen
- d) Aanbieden als vrijwilliger bij organisatie actief in regio
- e) Reizen naar regio om daar te helpen bij wederopbouw

Toelichting index:
 0= onbelangrijk
 1= neutraal
 2= belangrijk

de acties van de Samenwerkende Hulporganisaties. Gevers waardeerden de eerlijke communicatie en transparante houding van de hulporganisaties, zoals de mededeling dat er nagenoeg voldoende geld was binnengekomen. Toch is er opvallend weinig vertrouwen in de effectiviteit van de Samenwerkende Hulporganisaties. Slechts één op de drie mensen verwacht dat hun geld uitgegeven zal worden waar dat het hardst nodig is. Blijkbaar is het vertrouwen in de organisaties geen doorslaggevend argument om geld te geven. De steun is vooral groot door de omvang van de ramp, die door een meerderheid van respondenten gezien wordt als de ergste ramp in vijftig jaar.

Nieuwe rol media voor beïnvloeding draagvlak

De media hebben een grote rol

gespeeld in het beïnvloeden, sturen en creëren van de publieke opinie over de tsunami. In vergelijking met andere rampen heeft de tsunami veel aandacht gekregen. De vraag naar informatie over de ramp vanuit de maatschappij was erg groot door de aard (natuurramp), de locatie (toeristische landen met een positief imago) en het tijdstip (Kerstmis). Naast informatieverstrekking hebben de media ook bijgedragen aan de opinievorming en hebben ze vaak een actieve rol gehad in fondsenwerving of zelfs in de uitvoering van particuliere initiatieven. Deze rol is nieuw voor de media. Een voorbeeld is het AD, dat openlijk een initiatief steunde en daarnaast ook een rol speelde in het financiële beleid van deze stichting. De stichting werd gevolgd in de krant.

Draagvlak moeilijk te voorspellen

Het toekomstig draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking is moeilijk te voorspellen. Ondanks dat veel mensen geraakt zijn door de tsunami, zijn er geen aanwijzingen dat deze betrokkenheid heeft geleid tot een andere houding ten opzichte van ontwikkelingssamenwerking. De algehele steun voor ontwikkelingssamenwerking lijkt dan ook niet structureel gegroeid te zijn. De steun voor particuliere initiatieven lijkt echter wel gegroeid. Ook de nieuwe rol die de media zijn gaan spelen zal consequenties hebben op het soort berichtgeving over ontwikkelingssamenwerking in de toekomst en daarmee op publieke opinie over dit onderwerp. Het onderzoek onderstreept het grote belang van de media en van duidelijke communicatie tussen gevers en hulporganisaties.

INLEIDING

Op 26 december 2004 werden 11 landen in Azië en Afrika getroffen door een tsunami. Deloedgolf eiste zo'n 200.000 dodelijke slachtoffers en de materiële en immateriële schade was enorm. De hulpverlening vanuit de rest van de wereld overtrof alle verwachtingen. Alleen al in Nederland kwam via giro 555 van de Samenwerkende Hulporganisaties ruim 200 miljoen euro binnen. Daarnaast werden talloze particuliere initiatieven opgezet en reisden vele vrijwilligers af naar het rampgebied om zich persoonlijk in te zetten voor de wederopbouw. Han Valk van het CIDIN (Centre for International Development Issues Nijmegen) deed op verzoek van NCDO onderzoek naar de achtergronden van deze hulpverlening en naar het effect van de tsunamiramp op het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking. Dr. Lau Schulpen van het CIDIN begeleidde het onderzoek. Het onderzoek werd uitgevoerd aan de hand van een enquête die door 106 personen is beantwoord, aangevuld met interviews en een mediastudie. De enquête maakt het mogelijk uitspraken te doen over trends en causaliteit. Deze uitspraken kunnen echter niet worden gegeneraliseerd naar de Nederlandse bevolking.